

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВСП «БОБРИНЕЦЬКИЙ АГРАРНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ІМ. В. ПОРИКА
БІЛОЦЕРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО АГРАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»**

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

« БОТАНІКА »

галузь знань	20 Аграрні науки та продовольство
спеціальність	201 Агрономія
кваліфікація	фаховий молодший бакалавр з агрономії
відділення	Агрономія та землевпорядкування

2025 – 2026 навчальний рік

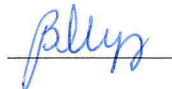
Програма навчальної практики «БОТАНІКА» для здобувачів фахової передвищої освіти за спеціальністю Н1 Агрономія освітньої кваліфікації «фаховий молодший бакалавр з агрономії». - Бобринець: ВСП «Бобринецький аграрний фаховий коледж ім. В. Порика БНАУ», 2026. – 13с.

Укладач: А.О. Мирненко – завідувач відділення, викладач, спеціаліст першої кваліфікаційної категорії.

Програму схвалено на засіданні циклової комісії спеціальності Н1 Агрономія.

Протокол № 1 від 10.09.2025р.

Голова циклової комісії

Вікторія МУЗИКА

Схвалено методичною радою ВСП «Бобринецький аграрний фаховий коледж ім. В. Порика БНАУ»

Протокол № 2 від 12.09.2025р.

Голова методичної ради

Тетяна БОНДАРЕВСЬКА

© Мирненко А.О., 2026 рік

ЗМІСТ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ	4
2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ	5
3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ПРАКТИКИ	5
4. СФОРМОВАНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ, РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ	5
5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ «БОТАНІКА»	6
6. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ	7
7. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ	8
7.1. ПРАКТИЧНА РОБОТА	8
7.2. САМОСТІЙНА РОБОТА	9
8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ	10
9. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	10
10. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	11
11. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	11
12. ПЕРЕЛІК НАОЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ	12
13. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	13

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

Згідно з навчальним планом на 2025 – 2026 навчальний рік, на вивчення ОК23 «Ботаніка» для денної форми навчання виділено всього 45 академічних годин (1,5 кредити ECTS), у т.ч. аудиторних – 24 годин, самостійна робота студентів – 21 год.

Опис навчальної дисципліни за показниками та формами навчання наведено в таблиці:

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів відповідних ECTS – 1,5	Галузь знань Н Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина	Обов'язкова
Розділів – 5	Спеціальність НІ Агрономія	Рік підготовки 2 – й для БСО та 1 – й для ПЗСО, КР
Змістових розділів – 5		Семестр 4 для БСО та 2 для ПЗСО, КР
Загальна кількість годин 45		
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 24 години самостійної роботи студентів – 21 година	Освітньо-професійний ступінь фаховий молодший бакалавр	Практичні роботи 24 годин
		Самостійна робота 21 годин
		Вид контролю: диференційований залік

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

«Ботаніка»

Мета практики: ознайомлення з рослинним світом, вивчення рослин, занесених до Червоної книги, набуття умінь і навичок із проведення аналізу флори території, охорони навколишнього середовища.

Завданням практики є навчити студентів визначати рослини за морфологічними ознаками, їх ботанічними родинами, збирати і виготовляти гербарії (50 видів) і проводити аналіз рослинного угруповання лісу, луків, болота, саду, городу та ін., визначити господарську цінність угруповання за ступенем кількості кормових, лікарських, технічних рослин і вплив виробничої діяльності людини на ці угруповання.

Студенти формують гербарій та щоденник-звіт.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Для підвищення ефективності вивчення навчальної практики «Ботаніка» здобувач освіти повинен до початку курсу мати знання з : «Ботаніка з основами фізіології рослин та мікробіології», «Біологія і екологія», «Основ екології».

4. СФОРМОВАНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ, РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Символ компетентності	Сформовані компетентності
Загальні компетентності	
ЗК 3	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
ЗК 5	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
ЗК 6	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
Спеціальні компетентності	
СК 1	Здатність використовувати базові знання з фахових дисциплін у професійній діяльності.
СК 2	Здатність розпізнавати за морфологічними ознаками найбільш поширені в регіонах сільськогосподарські культури та дикорослі рослини, оцінювати їх фізіологічний

	стан, адаптаційний потенціал, визначати чинники поліпшення росту, розвитку і якості продукції.
СК 9	Прагнення до збереження навколишнього середовища.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Символ результатів навчання	Результати навчання з дисципліни
РН1	Застосовувати всебічні спеціалізовані емпіричні та теоретичні знання для розв'язання практичних ситуацій у сфері агрономії.
РН4	Опановувати нові методи і технології, впроваджувати інноваційні принципи і методи для підвищення ефективності виробничої діяльності в агрономії.
РН17	Вміти працювати самостійно і в команді, нести професійну відповідальність за результати роботи, дотримуватися норм та стандартів професійної етики для досягнення спільної мети
РН18	Застосовувати правові норми, норми з охорони праці, безпеки життєдіяльності у професійній діяльності.

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

«БОТАНІКА»

Загальний обсяг навчального часу, відведеного на вивчення навчальної практики складає 45 годин, у тому 24 години практичних робіт, 21 година – самостійна робота студентів.

Підсумковий контроль передбачає диференційованого заліку.

Місце проведення практики: поля, луки, степи, ліси, болота, колекційно-дослідні ділянки та ботанічний сад.

Навчальна логістика

1. Ознайомлення з методикою морфологічного аналізу рослин на живому матеріалі.
Робота з визначником рослин. Ознайомлення з рослинами, які занесені до Червоної книги і потребують охорони. Вивчення правил збору рослин і оформлення гербарію.
2. Визначення і збір рослин на луках та в лісі.

Морфологічний аналіз, визначення і збір рослин. Визначення екологічної і господарської цінності луків і лісу.

Визначення впливу виробничої діяльності людини на біоценози.

3. Вивчення і збір рослин річкових заплав, боліт та інших елементів рельєфу.

Морфологічний аналіз і визначення, збір рослин річкових заплав, боліт та інших елементів рельєфу. Визначення морфологічних особливостей рослин та їх пристосування до специфічних умов життя. Оформлення гербарію рослин, які пристосовані до вологих умов життя.

4. Вивчення, визначення і збір рослин саду, городу, придорожніх та інших.

Морфологічний аналіз, визначення і збір культурних рослин. Визначення життєвих форм рослин за зовнішніми ознаками. Виявлення характерних ознак рослин і родин.

5. Ознайомлення, вивчення та визначення рослин парків, газонів і квітників.

Вивчення рослин на колекційно-дослідному полі.

Вивчення та визначення рослин, парків, газонів, скверів. Ознайомлення з рослинами на колекційно-дослідному полі. Робота на колекційно-дослідному полі.

6. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

Назва теми	Кількість годин		
	всього	зокрема	
		години практичних робіт	години самостійної роботи
1	2	3	4
Ознайомлення з методикою морфологічного аналізу рослин на живому матеріалі	11	6	5
Визначення і збір рослин на луках та в лісі	10	6	4
Вивчення і збір рослин річкових заплав, боліт та інших елементів рельєфу	8	4	4
Вивчення, визначення і збір рослин саду, городу, придорожніх та інших	8	4	4
Ознайомлення, вивчення та визначення рослин парків, газонів і квітників. Вивчення рослин на колекційно-дослідному полі	8	4	4
Всього	45	24	21

7. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

7.1. ПРАКТИЧНІ РОБОТИ

№	Тема і зміст лекції	К-ть годин
1	Тема: ознайомлення з методикою морфологічного аналізу рослин на живому матеріалі 1. Інструктаж з техніки безпеки 2. Ознайомитись з правилами збирання, сушіння і монтування гербарію 3. Навчитися робити морфологічний аналіз рослин	6
2	Тема: Визначення і збір рослин на луках та в лісі 1. Інструктаж з техніки безпеки 2. Навчитись методиці визначення рослин по визначнику 3. Відмітити найбільш характерні риси рослинності луків і лісів.	6
3	Вивчення і збір рослин річкових заплав, боліт та інших елементів рельєфу. 1. Інструктаж з техніки безпеки 2. Відмітити найбільш характерні риси рослинності річкових заплав, боліт. 3. Зробити морфологічний аналіз рослин, пристосованих до вологих умов середовища.	4
4	Тема: Вивчення, визначення і збір рослин саду, городу, придорожніх та інших рослин. 1. Інструктаж з техніки безпеки 2. Визначення життєвих форм рослин саду, городу, придорожніх та інших рослин. 3. Виявлення характерних ознак родин.	4
5	Ознайомлення, вивчення та визначення рослин парків, газонів, квітників. Вивчення рослин на колекційно-дослідному полі. 1. Інструктаж з техніки безпеки 2. Ознайомлення з рослинністю парків, газонів, гаїв, квітників, клумб. 3. Визначити ярусність і розповсюдження видів.	4

<p>4. Ознайомитись з бур'янами та культурними рослинами, їх морфологічними та біологічними особливостями.</p> <p>5. Провести екскурсію на колекційно-дослідне поле і ознайомитися з його рослинністю.</p> <p>6. Зробити морфологічний опис зібраних рослин.</p> <p>7. За допомогою визначника визначити і виписати до якої родини, роду і виду відноситься досліджувані рослини</p>	
Разом	24

7.2. САМОСТІЙНІ РОБОТИ

№	Тема і зміст лекції	К-ть годин
1	<p>Тема: ознайомлення з методикою морфологічного аналізу рослин на живому матеріалі</p> <p>1. Ознайомитись і описати схему морфологічного аналізу рослин</p> <p>2. Характеристика відділу Покритонасінних.</p>	5
2	<p>Тема: Визначення і збір рослин на луках та в лісі</p> <p>1. Дати характеристику родин: Злаків, Бобових, Капустяних.</p> <p>2. Ознайомитись з господарськими групами рослин луків та лісу.</p>	4
3	<p>Вивчення і збір рослин річкових заплавл, боліт та інших елементів рельєфу.</p> <p>1. Ознайомитись з представниками відділу Мохоподібних.</p>	4
4	<p>Тема: Вивчення, визначення і збір рослин саду, городу, придорожніх та інших рослин.</p> <p>1. Коротка характеристика представників родин: Розові, Зонтичні, Лободові.</p>	4
5	<p>Ознайомлення, вивчення та визначення рослин парків, газонів, квітників. Вивчення рослин на колекційно-дослідному полі</p> <p>1. Характеристика представників родин: Березові, Айстрові, Лілійні.</p> <p>2. Поширення плодів і насіння з різних родин.</p>	4
Разом		21

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі проходження навчальної практики «Ботаніка» використовуються такі методи навчання:

- Словесні методи: пояснення, інструктаж (з техніки безпеки, методики виконання робіт), бесіда, консультації.
- Наочні методи: демонстрація натуральних об'єктів (рослин), гербарних зразків, таблиць, схем, використання визначників рослин.
- Практичні методи: виконання практичних робіт у природних умовах (польові дослідження), морфологічний аналіз рослин, визначення рослин за визначниками, збір та оформлення гербарію.
- Дослідницькі методи: спостереження за рослинами у природному середовищі, аналіз рослинних угруповань, встановлення екологічних зв'язків.
- Самостійна робота студентів: опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка описів, виконання індивідуальних завдань, ведення щоденника практики.
- Інтерактивні методи: робота в малих групах, обговорення результатів спостережень, взаємооцінювання.

9. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Контроль знань і вмінь студентів під час навчальної практики здійснюється у таких формах:

Поточний контроль:

- усне опитування під час виконання практичних робіт;
- перевірка виконання практичних завдань;
- контроль ведення щоденника практики;
- оцінювання якості виконання морфологічного аналізу рослин;
- перевірка самостійних робіт;
- спостереження за діяльністю студентів у польових умовах.

Підсумковий контроль:

- захист звіту (щоденника) з навчальної практики;
- оцінювання оформленого гербарію;
- підсумкова співбесіда;
- диференційований залік.

10. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання результатів навчання студентів здійснюється за допомогою таких засобів:

- гербарій (зібрані та правильно оформлені зразки рослин);
- щоденник-звіт з навчальної практики;
- результати виконання практичних робіт;
- матеріали самостійної роботи;
- усні відповіді під час поточного контролю;
- індивідуальні завдання;
- підсумковий контроль (диференційований залік).

Оцінювання проводиться з урахуванням:

- повноти та правильності виконання завдань;
- рівня сформованості практичних навичок;
- уміння застосовувати теоретичні знання на практиці;
- самостійності та активності студента;
- якості оформлення звітної документації.

11. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання результатів навчання здобувачів фахової передвищої освіти з навчальної практики «Ботаніка» здійснюється диференційовано, залежно від освітньої основи вступу.

➤ Студенти на основі БСО (Базова середня освіта)

Набувають умінь і навичок на 2-му курсі, оцінювання здійснюється за 12-бальною шкалою (національна шкала та шкала ECTS).

➤ Студенти на основі ПЗСО (Повна загальна середня освіта)

Набувають умінь і навичок на 1-му курсі, оцінювання здійснюється за 4-бальною шкалою.

Монтування і оформлення гербарних зразків

Гербарні зразки оформлені відповідно до вимог і становлять навчальну або наукову цінність	Гербарні зразки оформлені з незначними відхиленнями від вимог і становлять навчальну та наукову цінність	Гербарні зразки оформлені з порушенням вимог, проте можуть бути використані в навчальному процесі	Гербарні зразки оформлені із значними відхиленнями від вимог і не становлять навчальної або наукової цінності
---	--	---	---

5 (12 – 10)балів	4 (9 – 7)бали	3 (6 – 4)бали	2 (3 – 1)бали
Оформлення щоденник-звіту			
Щоденник містить усю важливу інформацію, що студент мав змогу прослухати за час проходження практики	Щоденник містить не всю важливу інформацію, що студент мав змогу прослухати за час проходження практики.	Щоденник містить лише інформацію про зібрані види та роботи в лабораторії.	Щоденник не містить інформації про виконану роботу.
5 (12 – 10)балів	4 (9 – 7)бали	3 (6 – 4)бали	2 (3 – 1)бали

12. ПЕРЕЛІК НАОЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

У процесі проходження навчальної практики «Ботаніка» використовуються такі наочні та технічні засоби навчання:

Наочні засоби:

- натуральні об'єкти (живі рослини у природному середовищі);
- гербарні зразки рослин;
- колекції насіння, плодів, органів рослин;
- навчальні таблиці, плакати, схеми з ботаніки;
- визначники рослин;
- ілюстративний матеріал (фотографії, малюнки рослин);
- зразки ґрунтів і рослинних угруповань.

Технічні засоби:

- мультимедійне обладнання (комп'ютер, ноутбук, проектор);
- презентаційні матеріали;
- цифрові фотоапарати або смартфони для фіксації об'єктів дослідження;
- лабораторне обладнання (лупи, мікроскопи);
- вимірювальні прилади (лінійки, рулетки тощо);
- доступ до електронних ресурсів та навчальних платформ.

Використання зазначених засобів сприяє кращому засвоєнню теоретичних знань, формуванню практичних навичок і підвищенню ефективності навчального процесу.

13. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Покритонасінні рослини Лісостепу України : навчальний посібник. Ч. 4 / А. П. Тертишний. - К. : Вид-во Ліра-К, 2025. - 498 с. (<https://dglib.nubip.edu.ua/handle/123456789/12835>)
2. Ботаніка: Навчальнометодичний посібник, Губина В.М., НМЦ, 2003 – 187 с.
3. Основи Агрономії: Ботаніка з основами фізіології рослин, Губина В., НМЦ 2028 – 187 с.
4. Ботаніка: Підручник, Бобков І.А., Варлахова Л.В., Київ ВСВ «Медицина» 2015 – 303 с.
5. Фізіологія рослин з основами мікробіології: Навчальний посібник, Петренко С.Д., Петренко О.В., Київ «Аграрна освіта» 2009 – 301 с.
6. Фізіологія рослин з основами біотехнологій: Підручник, Власенко М.Ю., Вельямінова-Зернова Л.Д., Мацкевич В.В., Біла Церква Білоцерківський державний аграрний університет 2006 – 502 с.
7. Фізіологія рослин: Підручник, Маркушин М.М., Маркушина Є.М., Петерсон Н.В., Мельников М.М., Вінниця «НОВА КНИГА» 2006 – 413 с.
8. Ботаніка Лабораторні роботи, Перфільєва Л.П., Перфільєва М.В., Київ «Центр учбової літератури» 2008 – 207 с.
9. Ботаніка. Підручник. / Б.Є. Якубенко, І.М. Алейніков, С.І. Шабарова, С.П. Машковська. – Київ : Видавництво Ліра-К, 2018. – 436 с. (<https://lira-k.com.ua/files/contents/12387.pdf>)
10. Ботаніка: Підручник / Т.А. Решетняк, І.А. Бобкова, Л.В. Варлахова. - К.: Здоров'я, 2006. — 296 с. - Бібліогр.: С. 292.
11. Маркушин М.М., Маркушина Е.М., Петерсон Н.В., Мельников М.М. Фізіологія рослин. – Вінниця: Нова книга, 2006.
12. Мусієнко М.М. Фізіологія рослин. – К.: Фітосоціоцентр, 2001.
13. Петренко С.Д., петренко О.В. Фізіологія рослин з основами мікробіології. – К.: Аграрна освіта, 2009.
14. Власенко М.Ю., Вельямінова-Зернова Л.Д., мацкевич В.В. Фізіологія рослин з основами біотехнології. – Біла Церква, 2006.
15. Верікчик К.М. Мікробіологія з основами вірусології. – К.: Либідь, 2001
16. <https://classroom.google.com/c/NjIzMjcxMjkzNjUx/m/NjI3MDY2MDMwMjM3/details>
17. <https://classroom.google.com/c/NjIzMjcxMjkzNjUx/m/NjI3MDY2MDMwMjM3/details>